

KRIMINALITA

Páchání přestupků a trestných činů označujeme pojmem **kriminalita**. Náš právní řád rozlišuje:

- dětskou kriminalitu,
- kriminalitu mladistvých,
- kriminalitu dospělých.

DĚTSKÁ KRIMINALITA

Dětská kriminalita zahrnuje **protiprávní jednání osob**, které jsou **mladší 15 let**. Tyto osoby **nejsou trestně odpovědné**.

Pokud však mezi 12. a 15. rokem věku spáchají závažný trestný čin, může jim soud uložit **ochrannou výchovu ve výchovném ústavu**.

Podle § 93 zákona o soudnictví ve věcech mládeže lze osobě mladší 15 let v případě, že se dopustí protiprávního jednání, uložit trest (tzv. opatření) v podobě zařazení do terapeutického, psychologického, případně jiného výchovného programu, nebo má být pod dohledem zvláštního, tzv. **probačního úředníka**, který kontroluje jeho chování.

KRIMINALITA MLADISTVÝCH

Kriminalita mladistvých se týká **protiprávního jednání osob mezi 15. a 18. rokem věku**. Mladiství nejsou ještě úplně trestně odpovědní, úplná trestní odpovědnost nastává až od 18 let. To znamená, že pokud bude znaleckým vyšetřením zjištěno, že takový jedinec není ještě dostatečně rozumově a mravně vyspělý, bude k němu při stanovení trestu (opatření) přistupováno jako k osobě mladší 15 let.

V **trestním řízení** týkajícím se **mladistvých** platí **zvláštní pravidla**, nesmí být např. odhalena totožnost mladistvého delikventa. Zákon také vymezuje několik druhů opatření, které může soud udělit mladistvému.

Opatření – tresty udělované mladistvým:

- **výchovná opatření** – mladistvý má být **pod dohledem probačního úředníka**, který bude sledovat jeho chování a uloží mu plnění výchovných povinností, např. nahrazení způsobené škody, vykonání společensky prospěšné činnosti, případně léčbu z drogové závislosti,
- **ochranná opatření** – tato opatření zahrnují například **uložení ochranné výchovy**,
- **trestní opatření** – patří k nim např. **obecně prospěšné práce**, **podmíněné** nebo **nepodmíněné odnětí svobody**, kdy se trestní sazby u mladistvých **snižují na polovinu**.

Opatření – tresty udělované mladistvým:

- **výchovná opatření** – mladistvý má být **pod dohledem probačního úředníka**, který bude sledovat jeho chování a uloží mu plnění výchovných povinností, např. nahrazení způsobené škody, vykonání společensky prospěšné činnosti, případně léčbu z drogové závislosti,
- **ochranná opatření** – tato opatření zahrnují například **uložení ochranné výchovy**,
- **trestní opatření** – patří k nim např. **obecně prospěšné práce**, **podmíněné** nebo **nepodmíněné odnětí svobody**, kdy se trestní sazby u mladistvých **snižují na polovinu**.

Zjistěte, kdo je „streetworker“. Čím vším je jeho práce přínosná?

Pro jednání porušující určitá pravidla dětmi a mladistvými se používá pojem **delikvence**. Zahrnuje méně závažné porušení právních, ale i morálních pravidel, které není zákonem trestáno. Dodržování morálních norem je spojeno s naším svědomím. (Chovat se mravně znamená např. zdravit své známé, nelhat, pustit staršího člověka sednout v tramvaji.)

KRIMINALITA DOSPĚLÝCH

Kriminalita dospělých je **páchání přestupků** nebo **trestných činů** dospělými osobami, tj. **osobami staršími 18 let**.

Nejčastěji páchané trestné činy mladistvých v České republice

Zdroj: Statistika Policie ČR (intranet), vlastní úprava

NEJČASTĚJŠÍ PŘÍPADY KRIMINALITY DĚTÍ A MLADISTVÝCH

K nejčastějším přestupkům a trestným činům, kterých se děti a mladiství dopouštějí, patří **šikana**, **audiovizuální pirátství**, **padělání** nebo **pozměňování peněz** a **sprejerství**.

ŠIKANA

V posledních letech narůstá agresivita žáků ve školách. S tím souvisí problematika **šikany** mezi spolužáky. **Šikana** je opakovaně **užití násilí** vůči **jedinci** (příp. skupině lidí), jehož **záměrem** je **ublížit, zastrašit** nebo **ohrožit druhého**. Zahrnuje **fyzické útoky** v podobě **bití, vydírání, poškozování věcí**, ale i **slovní útoky** v podobě **nadávek, pomluv, vyhrožování** nebo **ponižování**. Může mít i formu **sexuálního obtěžování** až **zneužívání**.

Podle intenzity šikany se může jednat buď o **přestupek**, nebo o **trestný čin**. Šikánování může naplňovat skutkovou podstatu **řady trestných činů**, např. trestný čin omezování osobní svobody, vydírání, ublížení na zdraví, poškozování cizí věci, násilí proti skupině nebo proti jednotlivci. Výše trestní sazby odnětí svobody závisí na tom, jaký trestný čin byl spáchán.

Rozřídte pojmy.

vztahuje se k šikaně

nevztahuje se k šikaně

1 zastrašování 2 porozumění 3 bití

4 kamarádství 5 pomlvy 6 nadávky 7 vyhrožování

8 vydírání 9 upřímnost 10 pomáhání 11 ponižování

Vyluštěte osmisměrku. Zbylá písmena tvoří dvojslovnou tajenku.

(Tajenka je zároveň název dalšího odstavce)

V současnosti je poměrně značně rozšířeno tzv. **audiovizuální** (filmové) **pirátství**. Jedná se o **porušování autorského práva** (§ 270 trestního zákona), které chrání určitou dobu autorovo dílo (film, počítačový program, knihu, píseň). Pokud toto dílo někdo užívá bez souhlasu autora, dopouští se tzv. **pirátství**. Autor díla je poškozován, protože za své tvůrčí úsilí nedostane od takového „piráta“ zapláceno.

K **audiovizuálnímu pirátství** patří:

- **internetové pirátství** – jedná se o zpřístupňování filmů na internetu a jejich stahování prostřednictvím sdílení;
- **výrobní pirátství** – nabízení a prodej nelegálně vyhotovených CD a DVD nosičů;
- **neoprávněné veřejné projekce** – promítání filmu bez souhlasu autora, nejčastěji v různých klubech, na večírcích apod.

Nezákonně je i **pořizovat** při promítání filmu v **kině** jeho **kopie** na kameru, mobilní telefon nebo jiné záznamové zařízení. Protiprávní je rovněž **uveřejňování odkazů** na internetová umístění nelegálně nahraných filmů. Tímto se **napomáhá protiprávnímu jednání** druhých a způsobuje se škoda autorovi.

Pro svoji **osobní potřebu** je možné si pořídit **jednu kopii** z DVD nebo CD, případně si zkopírovat knihu, fotku. **Kopie** je možné užívat pouze **pro osobní potřebu**, jejich **půjčování** někomu jinému nebo **umísťování na internet** je také trestné.

Popsaným způsobem však není dovoleno kopírovat software.

Za **porušování autorského práva** hrozí **mladistvým** v krajním případě **trest odnětí svobody** až do výše **4 let**. **Mladiství i mladší 15 let** musí také uhradit vzniklou škodu a vrátit částku, kterou svou protiprávní činností získali.

V případě, že se setkáte se šikanou, měli byste ji oznámit na Lince bezpečí.

Znáte telefonní číslo?